חבירו: וקא ינקי תחומין. חלקי בהמה הראויין לשני תחומין אע"פ שיש ברירה הרי ינק חלק זה מחלק חברו כשהיתה בהמה קיימת שכל איבריה יונקין זה מזה: מאי הוי עלה. כמאן מינייהו עבדינן: ר' יוחנן אמר אין ברירה. כשמואל ואפי' חבית אסורה: ר' אושעיא אומר יש ברירה. וחבית מותרת ולפי דעת הריא"ף ז"ל בהמה אסורה[א] כרב משום דקא ינקי תחומין מהדדי מיהו בגמ' אקשו רב כהנא ורב אסי עליה דרב בדינא דבהמה ולומר דאפילו בהמה מותרת ושתיק להו רב ונראה שהריא"ף סובר דהאי דשתיק משום דלא חש להו אבל הר"ז הלוי ז"ל כתב דלא קי"ל כרב דודאי האי דשתיק משום דאודי להו דליכא למימר משום דלא חש להו דהא גברי רברבי הוו דנהי דלגמרי' דרב צריכין לסברי' לא היו צריכין הלכך משמע דמשום דאודי שתיק להו הלכך בין חבית בין בהמה מותרי[ב]: כרגליו להוליך כל אחד ואחד מהם חלקו עד כדי תחומו: אמר שמואל שור של פיטם הרי הוא כרגלי כל אדם. דכיון שזה רגיל למכור לכל מרשותיה קא מפיק ליה ברשות אחר לא מוקים ליה הלכך כשור של הפקר עבידא ליה שהוא כרגלי הזוכה בו ראשון אבל לאו משום ברירה דהא שמואל לית ליה ברירה וכדאיתא לעיל: ושור של רועה הרי הוא כרגלי אותה העיר. כלומ' ולשמואל דלית ליה ברירה הרי הוא כרגלי העיר היינו לומר שאינו מותר אלא למקום שכולן יכולין לילך כשנים ששאלו חבית ובהמה בשותפות דכיון שרגיל למכור להם הרי הן כולן כשותפין בו ומעכבין זה לזה ולדידן דאית לן ברירה בדרבנן הרי הוא כרגלי הלוקח ומיהו דוקא ליקח מאותה העיר דאדעתא דידהו קאי אבל לוקח מעיר אחרת אינו יכול להוליכו אלא למקום שכולן הולכין: מתני' השואל כלי מחברו מערב יו"ט ברגלי השואל. מפרשינן לה בגמ' אע"פ שלא נתנו אלא ביו"ט דאע"ג דליכא מערב יו"ט אלא דבור בעלמא אפילו הכי הוי כרגלי השואל משום דדינא דתחומין בגמר דעתיה תלי אבל כי שאיל ליה מעיקרא ביו"ט ולא התנה עם חברו כלל מערב יו"ט אף על גב דרגיל דשאיל מיניה כדאמרינן בגמרא הרי זה כרגלי המשאיל: האשה ששאלה מחברתה. תבלין לקדרה ומים ומלח לעיסתה הרי הקדרה והעיסה כרגלי שתיהן ואין מוליכין אותן אלא למקום ששתיהן יכולות לילך דכיון דביו"ט שאלה קנו התבלין והמים והמלח שביתה אצל בעליהם: שאין בהן ממש. אינן נכרות לא בעיסה ולא בקדרה הלכך אין מעכבות הולכתן ובגמרא מוקים לה בתבשיל עבה שאין המים נכרים בו ובמלח לא פליג כדמוקמינן לה במלח סדומית שאינה נימוח' בידים: גמ' מערב יו"ט ברגלי השואל פשיט' לא צריכא וכו'. פרשתיה במתני' ובגמרא פרכינן אמאי לא בטילי לת"ק מים ומלח לגבי עיסה ואסיק רב אשי משום דהוי דבר שיש לו מתירין כלומר שלמחר יהא מותר להוליכה בכ"מ וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל ואע"ג דלא אמרינן הכי אלא במין במינו אבל בשאינו מינו אפילו דבר שיש לו מתירין בטל וכדתניא בתוספתא משמיה דר"ש דבר שיש לו מתירין מין במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם ה"נ מים ומלח לגבי עיסה כמין במינו דמיין זו היא שיטת הראשונים ז"ל וכבר כתבתי בפרק הנודר [מן המבושל דף נג.] מה שנ"ל על דרך הריא"ף ז"ל בכל דבר שיש לו מתירין עכשיו בעיסה זו שהיא יכולה לאוכלה בתוך תחום שתיהן אף במין בשאינו מינו לא בטיל ותנן [נמי] במתני' הגחלת כרגלי הבעלים ושלהבת

רש"י

ינקי תחומין. חלקי הבהמה שראויין לשני תחומין: בדרבנן. באיסור דרבנן כגון תחומין: בדאורייתא. כלומר באיסור דאורייתא: שור של פטם. שמפטם שוורים למכור הרי הוא כרגלי כל אדם אפי' בן עיר אחרת שבא לכאן ע"י עירוב מוליכו למקומו דכיון דאורחי' הוא לזבוני מאתמול אוקמיה ברשות כל מאן דאתי למחר לזבוני: שור של רועה. אדם שמגדל בהמותיו ופעמים שמוכר מהם לשכניו ומכיריו: הרי הוא כרגלי אותה העיר. ויש לו אלפים לכל רוח ואפילו עירב רועה זה לרוח אחר אינו מעכב על רוחות אחד מבני העיר שלקח ממנו ביו"ט להוליכן לרוח אחרת למקום שעירב הוא לפי שרגילין ליקח ממנו אבל כרגלי בן העיר אחרת לא דאין לרועה שם מסוחרי בהמה כמו פטם שיכירו בני העיר אחרת ליקח ממנו: מתני' הרי אלו כרגלי השואל. כי קנה שביתה אצלו בין השמשות: כרגלי המשאיל. לפי שקנה שביתה אצל בעליו: הרי אילו. הקדירה [והעיסה] כרגלי שתיהן אין מוליכין אותם אלא למקום ששתיהן יכולין להלוך דכיון דביו"ט שאלם קנו התבלין או המים או המלח שביתה אצל בעליהן: שאין בהן ממש. אין ניכרות לא בקדירה ולא בעיסה לכך אין מעכבות הולכתן ובגמרא בתלמודא מוקי לה בתבשיל עבה שאין המים ניכרין בו ובמלח לא פליגין כדמוקי לה בתלמודא במלח איסתרוקנית שהיא גסה וניכרת: גמ' פשיטא. דכי שאיל מבעוד יום ברשותיה קאי: שלא מסרו אלא ביו"ט. והשואל דקתני בדיבורא בעלמא ולא משך מבעוד יום וקמשמע לן דכיון דאסמכיה ברשותיה אוקמיה: מימר אמר. האי משאיל כיון דלא אתי האי שואל אשכח איניש כו' דאי

דקא ינקי תחומין מהדדי כלומר כיון שהבהמה יונקין איבריה זה מזה נמצאו תחומין שלה כאילו הן מעורבין זה בזה ולא יתכן בהן ברירה ושמואל אמר אפי' חבית אסורה קסבר אין ברירה ואמרי' מאי הוי עלה ר' יוחנן אמר אין ברירה רבי הושעיא אמר יש ברירה ואסיקנא דרבי הושעיא כי אית ליה ברירה בדרבנן אבל בדאורייתא לית ליה ברירה ואיפסקא הלכתא בהדיא כרבי הושעיא דסבר בדרבנן יש ברירה וקם ליה רב ורבי הושעיא בחדא שיטתא ושמואל ורבי יוחנן בחדא שיטתא וכיון דקאי רבי הושעיא דהלכתא כותיה בהדי רב שמעי' דהלכתא כותיה א דרב: אמר שמואל שור של פטם הרי הוא כרגלי כל אדם ושל רועה הרי הוא כרגלי כל אנשי אותה העיר: מתני' השואל כלי מחברו מעיו"ט הרי הוא כרגלי השואל ביו"ט כרגלי המשאיל אשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן ור' יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש: הגחלת כרגלי הבעלים והשלהבת בכל מקום הגחלת של הקדש מועלין בה והשלהבת לא נהנין ולא מועלין: גמ' מערב יום טוב הרי הוא כרגלי השואל פשיטא לא צריכא שלא מסר לו אלא ביום טוב מסייע ליה לרבי יוחנן דא"ר יוחנן השואל כלי מחברו מעיו"ט אע"פ שלא נתנו לו אלא ביו"ט הרי הוא כרגלי השואל: ביו"ט כרגלי המשאיל: ואע"ג דרגיל דשאיל מיניה מימר אמר דילמא משכח אחרינא ושאיל מיניה:

האשה ששאלה. מחברתה ביום טוב תבלין לקדירתה ומים ומלח לעיסתה הרי אלו הקדירה והעיסה כרגלי שתיהן אין מוליכין אותן אלא למקום ששתיהן יכולות לילך דכיון דביום טוב שאלה קנו התבלין או המים והמלח שביתה אצל בעליהן: שאין בהן ממש. אינן ניכרות לא בעיסה ולא בקדירה הילכך אינן מעכבות הליכתן ובגמ' מוקים לה בתבשיל עבה שאין המים ניכרין בו ובמלח לא פליג כדמוקינן לה בגמ' במלח אסתרוקנית שהיא גסה וניכרת: גמ' שלא מסרו לו אלא ביום טוב:

המאור הקטן

וכשמסרה מערב יום טוב דבהא ליכא מאן דפליג ובידוע שהוא כרגלי הרועה בין שהוא אחד בין שהם שנים אלא מתניתין בשני רועים כגון שיש שני רועים בעיר ומסרה לאחד מהם ביום טוב ומשום דלא גמר בדעתו מאתמול למאן מינהו בעי למימסרה לא נסתלקה ממנה רשות הבעלים והרי היא כרגליהם ודיקא נמי דקתני לבנו או לרועה ולדברי הריא"ף ז"ל ה"ל לתנא דמתניתין למיתנא לבנו ולרועה:

[דף לח ע"ב] א"ל רב ספרא משה שפיר קאמר להו לא שמיע להו הא דא"ל רבא בר חייא קטוספאה משמיה דרב הבורר צרור וכו' אלמא כילא חסריה ה"נ כילא חסריה ורבי אבא דאמר הרי שנתערב קב חטים בעשרה קבין של חבירו ל"ש חטים בחטים ול"ש חטים בשעורים קאמר ול"ש ליה בין מין במינו לשאינו מינו כי היכי דלרבנן לא שני להו בין במינו ובין שלא במינו ואע"ג דאיסורא בטיל ממונא לא בטיל ואע"ג דמים ומלח לא חשיב הא אשכחן צרור דלא חשיב והבורר אותו משלם דמי חטים משום דכילא חסריה הכי נמי כילא חסריה כלומר פוחת הוא במדה ממקום שיצא משם ומוסיף הוא במקום שהלך שם שהיא העיסה והמים והמלח מעורבין בה ומוסיפין בנפחה ובמשקלה א"ל אביי ולא שני ליה למר בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין כי הצרור מתוך הגורן ממון שיש לו תובעין הוא מתוך שחסרו מדה והמים והמלח אין לו תובעין שיתבעם בעצמם לפיכך בדין היה שיבטלו בתוך העיסה ושפיר עביד דאחיכו עליה דר' אבא וכי תימא הכי נמי דלא שני לן בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין כיון דאית ליה בעלים לא בטיל מים ומלח נמי לא בטלי אלא הא דא"ר חסדא נבלה בטלה בשחוטה וכו' ועיקרה במסכת מנחות והוא אליבא דרבי יהודה דאמר מין במינו לא בטיל הכי נמי דכי אית לה בעלים לא בטלה וכי תימא ה"נ והא תנן רבי יוחנן בן נורי אומר חפצי הפקר קונין שביתה אע"פ שאין להם בעלים כמי שיש להם בעלים דמי אלא כל ממונא דלית ליה בעלים כמאן דאית ליה בעלים דמו ואם איתא דנבלה לא בטלה כי אית לה בעלים נמי לא תבטל וקשיא לרב חסדא כל אילו דברי אביי לרב ספרא והשיב לו רב ספרא שהיה סומך דברי רבי אבא וא"ל לאביי איסורא גרידה דלא תלי בממונא כגון איסור נבלה בטיל בין דאית ליה בעלים בין דלית ליה בעלים אבל ממונא אע"ג דשייך ביה איסורא לא בטיל ומשום הכי חפצי הפקר קונין שביתה אע"פ שאין להם בעלים כמי שיש להם בעלים משום דאיסורא דתלי בממונא הוא שאיסור תחומין תלוי לכל ממון ברגלי בעלים וכן במים ומלח שבעיסה איסורא דתלי בממונא ולא בטיל לעולם ואע"ג דלית לי' תובעין הרי הוא כרגלי הבעלים ועמדו דברי ר' אבא כהוגן ואביי ורב אשי נחתי לה בטעמא אחרינא והה"ג אביי אמר רב אשי אמר ולפי שיש חלוף ושבושין בנוסחאות בשמועה זו כתבתיה:

וזה שכתב הרי"ף ז"ל בשנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות דקם ליה רב ור' אושעיא בחדה שיטתא וכיון דהלכתא כר' אושעיא שמעינן מינה דהלכתא כרב נראה מדבריו שבהמה אסורא ולא כן כתב ה"ר שלמה ז"ל אלא רב יחידאה הוא דחייש לינקת תחומין ור' אושעיא דאמר יש ברירה לא שנא חבית ול"ש בהמה הכל מותר א] ונראין דברי ה"ר שלמה ז"ל דלינקת תחומין לא חיישינן מדקי"ל כשמואל בשור של פטם ובשור של רעיה ועוד מדרב כהנא ורב אסי דפליגי עליה דרב וקא מתמוהי עליה ושתיק והא דאמר שמואל שור של פטם הרי הוא כרגלי כל אדם איכא דקשיא ליה דשמואל אדשמואל דהא אמר שמואל אף חבית אסורה מפני השותפות דקסבר אין ברירה אי הכי שור של פטם להוי נמי כשור של שותפין וליתסר ויש שסבורין לומר דה"נ קאמר הרי הוא כרגלי כל אדם וכולן אוסרין זה על זה כשנים ששאלו חלוק בשותפות וכן כל אנשי העיר בשור של רעיה כולן אוסרין זה על זה אליבא דשמואל ואין זה הפירוק מחוור אצלי ונ"ל דשאני שור של פטם ושל רעיה מחבית ובהמה של שותפים דחבית ובהמה לאו לזבוני קיימי ואיכא למימר דילמא ממלכי אהדדי ומעכב חד לחבריה ולא פלגי לה אבל בשור של פטם ושור של רעיה דלזבוני קיימי נסתלקו מהם הבעלים שהוא הטבח וקיימי בחזקת לוקח דהא ליכא מאן דמעכב ובכה"ג אפי' שמואל מודה דאמרי' יש ברירה בדרבנן ושור של פטם הרי הוא כרגלי כל אדם ואין שום אדם אוסר על חבירו ושור של רעי' הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר ויש לו אלפים אמה לכל רוח ואם היה בהם מי שעירב לצפון או לדרום אינו מהלך בו אלא כרגלי רוב אנשי אותה העיר:

מלחמת ה'

כשמסר ביום טוב אלא שהוא מסר לשני רועים ומסרה לאחד מהם ביום טוב על דעת שימסור אף לחבירו ויהיו שניהם רועים אותה כאחת בעדרן אלא שלא מסר לשני בו ביום ואותו הרועה השני לא קנה כלל במשיכתו של זה לפיכך הרי היא כאלו לא נמסרה לרועה ביו"ט ולא יצאה משביתתה הראשונה שקנתה בערב יום טוב והרי היא כרגלי הבעלים אבל כשמסרה לרועה אחד מחשבתו נכרת מתוך מעשיו שברשותו מוקים לה מערב יום טוב ובהמה לרועה קיימא ומאתמול קנתה שביתה ברשותו של רועה הרגיל אצלו או שהתנה לו עליה ומתניתין נמי דיקא דקתני לבנו או לרועה כלומר לאחד מן השנים שהם רועים אותה מסרה עכשיו ועדיין לא מסרה לשני לפיכך אינה כרגליו של רועה ורועה ישראל ירעה אותנו דעת והשכל אמן:

ובתוב בספר המאור וזה שכתב הרי"ף ז"ל בשנים שלקחו חביות ובהמה וכו' עד מדרב כהנא ור' אסי דפליגי עליה דרב וקא מתמהי עליה ושתיק:

אמר הכותב גלוי וידוע הוא שר' הושעיא לא חלק על יניקת תחומין ולא הודה להם אבל על מה שאיסורו משום ברירה הוא שאמר מה שאמר ואף רבינו שלמה לא יחלוק על זה ומה שכתב יש ברירה וחבית ובהמה מותרין מפני שלא חשש ליניקת תחומין שהיו בעיניו דברי רב דחוים מפרכא דרב כהנא ורב אסי ובעיני רבי יצחק אלפסי ז"ל לא נדחו כדאשכחן בכמה דוכתי דלית הלכתא כרב כהנא ורב אסי כי הסיא לפרק המוכר את הבית ובעל המאור הזה ז"ל כתב במסכת סוכה דמשום דלא חש לה שתיק והיאך סמיך כאן אשתקותיה ומה שהקשה משור של פטם ושל

השגות הראב"ד

בדעתו כך וכשאמר דלא קנה אחד מהם כשמסרה ביו"ט ואפילו אותה שמסרה לו לא קנה ואם אין לו אלא רועה אחד ומסרה לו אפילו ביו"ט קנה. עוד אני אומר להלדיק הלדיק שאם עלה בדעתו כמו שאמר זה יפה אמר ואליבא דהלכתא קאמר דאפילו בשני רועים אם מסרה לאחד מהם ביו"ט כיון דיש ברירה בדרבנן הרי הוא כרגליו אבל אם מסרה לשניהם ודאי לא קנה אחד מהם ולא נסתלקו בעלים ומאי לשניהם דקאמר הרב כגון שאמר להם אחד מכם ישמור אותה והנהיגה אחד מהם שלא ע"י מסירת בעליה דבהא ודאי לא קנה אחד מהם ואפילו הנהיגה מערב יו"ט אבל אם מסרה לאחד מהם אפילו ביו"ט הרי הוא כרגליו משום דיש ברירה מיהו לרבי יוחנן דלית ליה ברירה דוקא כשאין לו אלא רועה אחד ולית הלכתא כוותיה:

א] ונראין דברי הרב רבינו שלמה דליניקת תחומין לא חיישינן משום דקי"ל כשמואל בשור של פטם ובשור של רעיה ועוד מדרב כהנא ורב אסי דפליגי עליה וקא מתמהו עליה ושתיק: א"א אף אני כך כתבתי מתחלה

א) נ"ל לרב ב) מותר להוליך וכו' והד"א:

שלטי הגבורים

א כתב הרא"ש ז"ל ולא בירר רב אלפסי ז"ל דבריו דהא תלמודא בעי מאי הוי עלה בעיקר מחלוקתם דפליג בברירה ומסקינן דאמוראי אחריני נמי פליגי בברירה והלכת' דיש ברירה בדרבנן ואכתי לא ידענא בבהמה דאסר רב משום יניקת תחומין אי הלכתא כוותיה דהא שתיק להו לרב כהנא ולרב אסי ואיכא למימר דהודה להם כי לא מצא תשובה לדבריהם יחזור בו או דילמא לא חשש לדבריהם אבל לא חזר בו והרב אלפסי שפסק הלכה כרב סבירא ליה דלא חשש להשיב להם ובעל העיטור כתב דמיסתבר כיון דלא אמר הלכתא כוותיה דרב ש"מ דליתא לדרב דרב אושעיא פליג עליה ולרבי אושעיא אפילו בהמה מותרת וטעמא דרב משום דקא ינקי מהדדי ליתא דהא שתיק רב וכן הלכתא וכן כתב הר"ז הלוי ז"ל ולי נראה כדבריהם משום דקשיא ליה אעיקר מחלוקתם דפליג אדרב ושמואל בברירה קאמר תלמודא מאי הוי עלה מאי קא מספקא ליה לתלמודא הא קיימא לן בכולי תלמודא הלכתא כרב באיסורי ועוד בכמה דוכתי פליגי תנאי בברירה ואמאי מייתי פלוגתא דאמוראי הילכך נראה דמאי הוי עלה קאי אגאי דאסר רב בבהמה משום יניקת תחומין ושתיק להו רב לרב כהנא ורב אסי ופשיט ליה ממאי דפליגי ר' יוחנן ורבי אושעיא בפלוגתא דרב ושמואל ולא פליגי אלא ביש ברירה או אין ברירה אבל אי יש ברירה תרוייהו שרי ולא אסרינן בהמה משום יניקת תחומין הלכך אמרי' דהדר ביה רב:

שיטת ריב"ב

שור של רועה. אדם שמגדל בהמות שלו ופעמים שמכר מהן לשכניו ולמכיריו: הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר. אלפים אמה לכל רוח ואפילו עירב רועה זה לרוח אחת לסוף אלפים אמה אינו מעכב על אחד מבני העיר שלקחו ממנו בי"ט מלהוליכו לרוח שכנגדה אלפים אמה דמאתמול אוקמיה ברשות בני העיר לפי שרגילין ליקח ממנו אבל כרגלי בן עיר אחרת לא שאין הרועה סוחר בהמות הפטם שיכירוהו בני עיר אחרת ליקח ממנו. וכתב הרב דודי ז"ל הא דאמר שמואל שור של פטם הרי הוא כרגלי כל אדם איכא דקשיא ליה דשמואל אדשמואל דהא אמר שמואל חבית אסורה מפני השותפות דקסבר אין ברירה אי הכי שור של פטם נמי ליהוי כשור של שותפין וליתסר וי"ל כסבורים דהכי נמי קאמר הרי הוא כרגלי כל אדם וכולן אוסרין זה על זה כשנים ששאלו חלוק בשותפות וכן כל אנשי העיר בשור של רעי כלן אוסרין זה על זה אליבא דשמואל ואין זה הפירוק מחוור אצלי ונ"ל דשאני שור של פטם ושל רעי מחבית ובהמה של שותפין דחבית ובהמה לאו לזבוני קיימי ואיכא למימר דילמא מימלכי אהדדי ומעכב חד אחבריה ולא פליגי אבל שור של פטם ושל רעי דלזבוני קימי נסתלקו מהם הבעלים שהוא הטבח וקיימי ברשות הלוקחים דהא ליכא מאן דמעכב ובכי האי גוונא אפילו שמואל מודה דאמרי' ברירה בדרבנן ושור פטם הרי הוא כרגלי כל אדם ואין שום אדם אוסר על חברו ושור של רעי הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר ויש לו אלפים אמה לכל רוח ואם היה בהן מי שערב לצפון או לדרום אינו מהלך בו אלא כרגלי רוב אנשי העיר כל זה לשון הרב דודי: מתני' כרגלי השואל. שהרי קנה שביתתו אצלו בין השמשות דבין השמשות שהוא כניסת היום קונה שביתה: ביום טוב. אם שאלו ביום טוב כרגלי המשאיל לפי שקנה שביתה אצל בעליו: